

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

www.efsyn.gr

ΦΩΤ.: ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

03.04.2022, 15:06

Πιστεύουμε στη δύναμη του θεατή

Γιώργος Βουδικλάρης*

Μια ομάδα που δεν μοιάζει με καμιά άλλη στην Ελλάδα: οι Nova Melancholia, που υπήρξαν queer πριν από το queer, που ισορροπούν με άνεση ανάμεσα στην περφόρμανς, το θέατρο και τα εικαστικά, που κατορθώνουν να συνδυάζουν την τόλμη στην εικόνα, κλείνουν τα δεκαπέντε τους χρόνια.

Εορτάζοντας την επέτειο, παρουσιάζουν μια παράσταση με -διόλου τυχαίο- τίτλο «Marcel Duchamp». Συναντήσαμε τον πυρήνα της ομάδας, τον ιδρυτή της Βασίλη Νούλα και τον εικαστικό Κώστα Τζημούλη, ένα μεσημέρι στα Εξάρχεια.

Οι περισσότερες από τις λέξεις ανήκουν στον πρώτο, όμως η αλληλεπίδραση και αλληλοσυμπλήρωση ήταν τόσο εμφανείς, που είναι περιττό να αποδοθούν στον καθένα ακριβώς τα δικά του λόγια. Αλλωστε οι δημιουργίες της Nova Melancholia ήταν πάντοτε συλλογικό προϊόν όλων των καλλιτεχνών που συμμετείχαν. Χρόνια πολλά, παιδιά!

- **Το όνομα από πού προέκυψε;**

Από μια έρευνά μου που οδήγησε και σε ένα διδακτορικό, το οποίο εγκαταλείφθηκε, σε σχέση με τη διττότητα και την ανοιχτότητα που έχει ο όρος μελαγχολία έναντι της κατάθλιψης από τον Αριστοτέλη μέχρι τις μέρες μας, περνώντας από την Αναγέννηση. Το θέατρο, η θεώρηση, η μελαγχολία, δημιουργεί μια απόσπαση, μια ανάγκη για θεώρηση των πραγμάτων με σχετική ηρεμία. Είναι μια αισιόδοξη οπτική του όρου. Και Νονα με την έννοια του να συνδυαστεί κάτι παλιό με κάτι καινούργιο.

- **Αρα με έναν τρόπο η Νέα Μελαγχολία είναι το θέατρο;**

Ναι, με έναν τρόπο είναι το θέατρο, η τέχνη.

- **Αυτό που σας κάνει ξεχωριστούς είναι ότι κάνετε μια τέχνη μεταίχμακή: δεν είναι εντελώς θέατρο, ούτε εντελώς περφόρμανς, ούτε εντελώς εικαστικά.**

Διεκδικούμε την υβριδικότητα, το μεταίχμακό ανάμεσα στα εικαστικά και στο θέατρο. Ξεκινάει αυτοβιογραφικά. Παρότι έχω σπουδάσει Θεατρολογία, δεν μου άρεσαν πολύ τα θεατρικά έργα. Προτιμώ άλλες μορφές λογοτεχνίας, λόγου. Και ήρθε η σκέψη: γιατί να μην μπορείς να κάνεις θέατρο με ένα δοκίμιο; Με ποιητικά θραύσματα; Να απαγκιστρωθείς από το θεατρικό έργο. Έτσι μια βασική θέση στην πορεία μας είναι ότι δεν ασχολούμαστε ιδιαίτερα με θεατρικά έργα: έχουμε ανεβάσει μόνο δυο. Αντλούμε υλικό από δοκιμιακό λόγο: έχουμε ανεβάσει Φρόνιτ, Μπένγιαμιν.

Τις επιστολές της Ρόζα Λούξεμπουργκ, μυθοπλασία, πρόζα, διηγήματα, αρκετή ποίηση: Σαχτούρη, Ασλάνογλου... Δουλεύουμε και ως καλλιτεχνικό duo με το όνομα Vaskos. Υπάρχει και μια ένταση ανάμεσα στα δυο: πώς διαχωρίζονται τα πεδία; Πότε είμαστε στα εικαστικά ως duo και παίρνουμε μέρος σε εκθέσεις ή κάνουμε μια δικιά μας ατομική, και πώς δουλεύουμε σε μια ομαδική δουλειά όπως το θέατρο; Αλλά οπωσδήποτε το ένα διαπερνά το άλλο.

- **Από όσα μου περιγράφετε, βρίσκω απολύτως εύλογο ότι γιορτάζετε με μια δουλειά που λέγεται «Marcel Duchamp».**

Μπράβο! (Γέλια) Αυτό θέλαμε! Να φανεί εύλογο. Είναι πρώτη φορά που η Nova Melancholia ασχολείται με έναν εικαστικό ως θέμα, αλλά και τίτλο. Βέβαια είναι εντός εισαγωγικών, γιατί η ιδέα ήταν να χρησιμοποιηθεί το όνομα σαν brand, σαν ready-made.

- **Νομίζω ότι αυτό θα διασκεδάζε και τον ίδιο.**

Είναι ένα παιχνίδι με την ίδια την περσόνα που είχε δημιουργήσει. Συνομιλούμε με το duchampικό σύμπαν. Η φιλοδοξία, το όραμα της παράστασης ήταν να χρησιμοποιηθεί αυτό σαν μια ομπρέλα που ενώνει χαλαρά παράταιρα πράγματα. Η απλή παράθεση μας είναι αρκετή.

Για να πούμε και αυτή την αγαπημένη εικόνα από τον σουρεαλισμό, η συνάντηση μιας ραπτομηχανής με μια ομπρέλα πάνω σε ένα χειρουργικό τραπέζι είναι ένα ποιητικό γεγονός: δεν χρειάζονται πολλά. Επίσης πάντοτε πιστεύουμε στη δύναμη του θεατή: αυτός κάνει τη δουλειά, ενώνει τις τελίτσες και βγάζει το σχήμα.

- **Τι είναι αυτό που σας ερέθισε στην περίπτωση «Marcel Duchamp» για να τον θεωρήσετε παράδειγμα που περιγράφει τι πρεσβεύετε 15 χρόνια τώρα;**

Αυτή η ιδέα του κοιτάγματος της διαδρομής της Nova Melancholia με όρους ready-made. Δηλαδή ότι μπορούμε να ξαναφτιάξουμε μια παράσταση με θραύσματα από προηγούμενες. Δεν ξέρω κατά πόσο μείναμε πιστοί σε αυτή την ιδέα. Αλλά δείχνει ένα κοσμοείδωλο με το οποίο κάπου συγκλίνουμε. Η πρόταξη της ζωής έναντι της τέχνης -όμως κάνοντας τέχνη- που χαρακτήριζε τον Marcel Duchamp, αυτό το «δεν θέλω να δουλέψω και πολύ γιατί βαριέμαι, δεν χρειάζεται να παράγουμε συνέχεια».

Τελικά καλλιτέχνης είναι αυτός που κάθε μέρα ζωγραφίζει έναν πίνακα σαν τον Πικάσο ή αυτός που σκέφτεται, ονειρεύεται, οραματίζεται, χάνει τον χρόνο του για να βρει ενδεχομένως κάτι άλλο; Κι εμείς έχουμε χαλαρή πορεία στην καλλιτεχνική σκηνή. Δεν μας χαρακτηρίζει αυτή η λύσσα τού να κάνεις, να είσαι, να διεκδικείς πάρα πολλά πράγματα, πάρα πολύ χώρο. Δεν ξέρω αν τον επιλέξαμε γιατί ταυτιζόμαστε με τη στάση του ή με την έννοια της μεθόδου και της βαλίτσας: είχε κάνει ως έργο μια βαλίτσα που είχε βάλει μέσα όλα του τα έργα εν είδει δειγματολογίου. Σαν η παράσταση αυτή να αποτελεί τη βαλίτσα της Nova Melancholia.

- **Οι δυο σας πότε πρωτοβρεθήκατε;**

Με τον Κώστα Τζημούλη ξεκινήσαμε το 2014. Πρώτη παράσταση: «Ωδές στον Πρίγκηπα».

- **Στο «Μπαγκλαντές»! Σε ένα υπόγειο κοντά στην πλατεία Βάθη. Για να το βρεις έπρεπε να ξέρεις πού πας -δεν είχε καν ταμπέλα απ' έξω!**

Δεν είχε! Ήταν πολύ αντεργκράουντ. Ήταν ένας χώρος που ξεκινήσαμε μαζί με τον Κώστα

Κουτσολέλο και τη Βάσω Καμάρατου το 2014, σαν ανάγκη να συνεχιστεί η διαδικασία της αυτοοργάνωσης σε ανεξάρτητους χώρους όπως στο θέατρο στην κατάληψη του «Εμπρός».

Το «Μπαγκλαντές» εκμεταλλεύτηκε την κρίση: ήταν πολύ φθινό το νοίκι του. Πώς να μην ήταν; Ένα υπόγειο και απ' έξω ναρκωτικά, πορνεία, τα πάντα όλα. Παρ' όλα αυτά, ένας από τους λόγους που το αφήσαμε ήταν γιατί δεν μπορούσαμε να αντεπεξέλθουμε οικονομικά. Είχε διατηρηθεί η διακόσμηση του χώρου όπως ήταν από την μπαγκλαντεσιανή κοινότητα η οποία χρησιμοποιούσε τον χώρο πριν: αφίσες, όλα.

Το «Μπαγκλαντές» ήταν ένα αγαπημένο κεφάλαιο. Δυο χρόνια αντέξαμε. Μας χαρακτηρίζει ένας νομαδισμός. Στην εποχή της επισφάλειας, όπου όλα είναι ρευστά και η τέχνη δεν υποστηρίζεται από πουθενά -τα πιο δύσκολα χρόνια της κρίσης- είχαμε πολλές αλλαγές σε χώρους. Επίσης κάναμε παραστάσεις σε τρία διαμερίσματα -και αυτό προϊόν της κρίσης. Προέκυπτε από μια ανάγκη να παρουσιάσεις κάτι χωρίς καθόλου μπάτζετ.

Ολη η παραγωγή γινόταν με ίδια μέσα. Είχε και μια πολιτική χροιά το να κάνεις έτσι μια τόσο σκληρή παράσταση όπως το «Spleen» -γιατί το διαμέρισμα είχε ανοιχτές τις πόρτες σε έναν ακάλυπτο και υπήρχε σχεδόν ένα μπρα-ντε-φερ με τη γειτονιά. Υπήρχε γείτονας ο οποίος συχνά έστηνε φωτογραφική μηχανή, γιατί είχαμε και γυμνά στην παράσταση. Υπήρχε άλλος ο οποίος συνέχεια έλεγε ότι θα καλέσει την αστυνομία, όπως και κυρία η οποία επιδεικτικά την ώρα της παράστασης έβαζε στη διαπασών ελληνικές ταινίες στην τηλεόραση! Επίσης, στο δικό μου διαμέρισμα στα Εξάρχεια το 2013, «Εκτοπλάσματα»: η παράσταση ήταν ένα σπλάτερ - αφού έφευγε το κοινό, τρίβαμε τα αίματα από τους τοίχους και έπρεπε να κοιμηθώ σε αυτόν τον χώρο! Δοκιμάσαμε τα όρια ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό.

● **Μία λέξη την οποία χρησιμοποιώ με μεγάλη φειδώ είναι το queer. Γιατί ξαφνικά φοριέται πολύ. Ομως μπορεί και να υπήρξατε queer before it was cool.**

Συμμεριζόμαστε τον δισταγμό σου να χρησιμοποιήσεις αυτή τη λέξη που πια έχει γίνει καραμέλα, με ό,τι αυτό σημαίνει. Ομως ταυτόχρονα το ότι γίνεται μπανάλ το queer είναι καλό για τα queer άτομα σε σχέση με το πώς γίνονται αντιληπτά. Ως προς την ορατότητα και διεκδίκηση πραγμάτων είναι μια κανονικοποίηση. Κι αυτό είναι ένας φόβος: ότι μπαίνουν ξανά τα πράγματα σε κουτάκια και δεν μπορείς να αποκλίνεις, ενώ το queer εν γένει σημαίνει αυτό.

Πιστεύω ότι ήμασταν queer πριν το queer, πριν τη γενίκευση του όρου στην Ελλάδα, χωρίς να το πολυκαταλαβαίνουμε και χωρίς να είναι εστιασμένο στη στενή σφαίρα μιας αποκλίνουσας σεξουαλικής συμπεριφοράς. Το queer είναι πιο πολύ αυτή η λοξή ματιά. Η κατάληψη είχε πολλά queer στοιχεία. Στο «Εμπρός» έγιναν επί τρία χρόνια τα πρώτα queer festival της Αθήνας. Τα έκανε μια παρέα γυναικών εντός κι εκτός της κατάληψης.

● **Μα το queer, όπως το αντιλαμβάνομαι εγώ, είναι κι ένα είδος άρνησης της πατριαρχίας.**

Απολύτως. Αλλά καλύτερα ας μη μιλήσουμε γι' αυτά. Το θέμα ξεφεύγει και οι επιταγές του political

correctness σε κάνουν να λες: κάτσε μην πω καμιά χοντράδα. Αυτολογοκρίνεσαι. Κάποιος μπορεί να το πει και θετικό.

ΦΩΤ.: ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

- **Εγώ δεν μπορώ να βρω κάτι θετικό στην αυτολογοκρισία.**

Ούτε κι εγώ ακριβώς. Αλλά είναι μια τάση των καιρών. Δεν ξέρω τι σχέση έχει με το queer -έχει μια σχέση. Τα δικαιώματα των μειονοτήτων έχουνε βγει μπροστά και βοηθάνε μάλλον στο ξέπλυμα του political correctness, που στο όνομα αυτών επιβάλλει τη δικιά του λογοκρισία. Πατάει στα δικαιωματικά, στα μειονοτικά και το αίτημα της συμπερίληψης: τα προφασίζεσαι. Το θέμα, όπως θα έλεγε και η Ρόζα Λούξεμπουργκ, είναι να μην ξεχνάμε το ταξικό στο όνομα των μειονοτικών. Αυτό είναι πολύ σημαντικό.

- **Νομίζω ότι έχει γίνει τεράστια ζημιά στην Αριστερά με το γεγονός ότι έχει περιοριστεί στον δικαιωματισμό.**

Συμφωνούμε. Γιατί -εννοείται- καλά τα δικαιώματα, αλλά μην τα χρησιμοποιούμε σαν κόλπο για να αποδυναμώσει όλη την άλλη κατάσταση που είναι η βασική. Επιμερίζεται και ουσιαστικά χάνει τη δύναμή της και την ευρύτερη διεκδίκηση.

- **Παρόλο που ξέρω πως οι ιδιοφυείς ερασιτέχνες δεν δουλεύουν πολύ, υπάρχει επόμενο πλάνο;**

Κι όμως ναι! Είχες πρώτος -και μόνος μάλλον- επισημάνει την ωραία μας συνεργασία με την ομάδα Ραφή στη Μικρή Επίδαυρο στο «Η Κιβωτός του Νώε». Θα συνεργαστούμε ξανά με την Αναστασία Κότσαλη υπό τη σκέπη της Λυρικής. Τρεις βραδιές στην αυλή του Επιγραφικού Μουσείου τον Ιούνιο, ένας κύκλος τραγουδιών του εξαιρετικού Ιάπωνα συνθέτη Τόρου Τακεμίτσου. Θα είναι η πρώτη πανελλήνια εκτέλεση του έργου.

*Δημοσιογράφος, σκηνοθέτης και μεταφραστής

 Nova Melancholia: «Marcel Duchamp».

Σύλληψη-οργάνωση: Βασίλης Νούλας, Κώστας Τζημούλης.

Σκηνοθεσία: Βασίλης Νούλας.

Σκηνικά-κοστούμια: Κώστας Τζημούλης.

Βοηθός σκηνοθέτη: Ελισάβετ Ξανθοπούλου.

Περφόρμερ: Χριστίνα Καραγιάννη, Σταύρος Καραμπάτσος, Μάριο Μπανούσι, Νίκος Ντάσης, Δέσποινα Χατζηπαυλίδου.

Πρόγραμμα παραστάσεων: 27-28-29-30-31 Μαρτίου State of Concept (Τούσα Μπότσαρη 19), 8-9-10-11-12 Απριλίου ΤΟ ΟΧΤΩ (Πολυτεχνείου 8), 18-19-20-21-22 Μαΐου ΤΑΥΡΟΣ (Αναξαγόρα 33), 3-4-5-6-7 Ιουνίου Enterprise Projects (Χαλκηδόνος 58)

Πληροφορίες και εισιτήρια: <https://www.ticketsource.eu/Nova-Melancholia>